

PO METODI EDWARDA DE BONA

Fantazija mora imeti krila

Odlične izkušnje z urami ustvarjalnega razmišljanja na Osnovni šoli Šmartno pri Slovenj Gradcu

► Naslov sem si sposodil pri doktorju Edwardu de Bonu, znamenitem učitelju učinkovitega in ustvarjalnega razmišljanja. Knjigo z naslovom *Naučite svojega otroka misliti* je sicer namenil staršem, vendar bi lahko ta koristen metodološki priročnik uporabljali tudi naši učitelji. Edward de Bono si želi, da bi čim več otrok uživalo v razmišljanju. Hkrati že 44 let ugotavlja, da je to v zdajšnjih šolah skoraj nemogoče doseči. Togi izobraževalni sistemi silijo učence k ponavljanju serviranih dejstev; kot iz topa morajo izstreliti čim več podatkov, ne da bi jih sploh razumeli, kaj šele koristno uporabljali. Šola pa bi morala mlade pripravljati za življenje, opozarja Edward de Bono.

Ob njegovem zadnjem obisku v Sloveniji, na katerem se je srečal z ministrom za šolstvo in šport dr. Igorjem Lukšičem in vodjo Urada za razvoj šolstva dr. Andrejo Barle Lakota, se je začela uresničevati pobuda de Bonove učenke in učiteljice njegovih tehnik v Sloveniji mag. Nastje Mulej, da bi tudi v slovenskih šolah začeli poučevati večino ustvarjalnega razmišljanja. Mulejeva je k sodelovanju pritegnila psihologinjo mag. Bojano Tancer, ki je zamisel sprejela z odprtimi rokami ter se odločila, da na tem področju opravi pionirsko delo. Učenje razmišljanja, ki ga preučuje tudi v svoji doktorski nalogi, je začela poskusno vpeljevati na Osnovni šoli Šmartno pri Slovenj Gradcu. Za ta projekt ji ni bilo težko pridobiti ravnatelja Zdravka Jamnikarja, šolskega kolektiva in staršev, saj je ta šola – na njej je delala že prej, tudi z nadarjenimi – odprta za inovativne izobraže-

tivo, zanimivo. Upoštevaj vse dejavnike. Nameni, cilji, dosežki. Prve pomembne prioritete. Posledice in nadaljevanje. Alternativa, možnosti, izbire... To so imena nekaterih de Bonovih tehnik in orodja za razmišljanje, ki jih spoznavajo, utrjujejo in upo-

Šola bi morala dopustiti več odgovorov in tudi več poti do odgovorov, si vzeti čas tudi za analizo napačnih oz. nenavadnih rešitev. Pri splošni oceni naj bi učitelji poleg znanja upoštevali tudi izvirnost in jo morda kdaj tudi posebej ocenili. De Bonov prijem podpira osebni razvoj.

no besedo 'preproga' in nalogo, da predstavijo idealno šolo. O tem so razmišljali v skupinah. V prvi so prišli do zamisli, da bi se lahko bolje učili, če bi sedeli na preprogah, podobno kot na orientalskem vzhodu. V drugi skupini so predlagali učenje meditacije, šivanja; nove šolske predmete za spodbujanje ustvarjalnosti. Tretji bi projicirali zapiske na tablo, pritrjeno na stropu. Redko pišejo in rišejo v zvezke, večkrat pa skicirajo svoje zamisli, so mi še povedali.

Več izvirmih zamisli

Kaj sicer menijo o de Bonovih miselnih tehnikah? So koristne? O tem so se veliko pogovarjali.

»Kar naenkrat začneš hitreje razmišljati. Ko greš v trgovino, lažje izbereš nek izdelek, če o njem še kaj razmisliš, tudi o ceni. Prej sem se morala dolgo odločati, zdaj hitreje najdem, kar iščem,« je povedala Nina. Najbolj ji je všeč tehnika *Nameni, cilji, dosežki (NCD)*. Uporablja jo je začela pri učenju. »Zdaj ne skačem več z ene snovi na drugo. Razvrstim si jo, da se lahko učim.«

»Leon ima rad tehniko *PNZ*.«
»Vznemirljiva je, ker lahko spro-

nenavadne, zanimive, drugačne od rednih,« so me prepričevali. Všeč jim je bilo, da razmišljajo na tleh. »Dolgočasno je sedeti za mizo. Na tleh zveš vedno kaj novega. Bolj je veselo,« se je zasmejala Tina.

Otroci znajo ustvarjalno reševati tudi težave odraslih, je pripovedovala psihologinja Bojana Tancer. Presenetili so jo, denimo, s številnimi predlogi, kaj naj bi pri zaposlitvi novega učitelja upošteval ravnatelj. »Bilo je neverjetno. Obžalovala sem, ker ravnatelja ni bilo zraven. Tako jasno so razmišljali, na kaj naj bo pozoren in kaj naj vpraša kandidata.«

Izbirni predmet?

Učenci so lahko zelo domiselni, če jim to dopustimo in jih k

na univerzah še poslabšajo. Študentje sploh ne berejo več resne literature,« kritično in razočarano opisuje zdajšnji izobraževalni sistem naša sogovornica. Podobno opaža tudi pri svojih otrocih. Učenje na pamet vodi v vklapljanje. Zato nazadujemo pri miselnem razvoju. Kako se temu izogniti? Bojana Tancer je prepričana, da se je »stigme rigidnega razmišljanja« mogoče otresti.

Všeč jim je bilo, da razmišljajo na tleh. Dolgočasno je sedeti za mizo. Na tleh zveš vedno kaj novega. Bolj je veselo,« se je zasmejala Tina.

De Bonove tehnike so imenitno orodje za spodbujanje miselnih procesov, osvobojenih navlake

nemo bolj učinkoviti in ustvarjalni misleci. Pri tem ne smemo pozabiti na čustva. Tudi ta se morajo polno izraziti. Šola lahko za to veliko naredi. Že s tem, da bi začela spodbujati ustvarjalnost na vseh področjih, bi naredila velik korak. Dopustiti bi morala več odgovorov in tudi več poti do odgovorov, si vzeti čas tudi za analizo napačnih oz. nenavadnih rešitev. Pri splošni oceni naj bi učitelji poleg znanja upoštevali tudi izvirnost in jo morda kdaj tudi posebej ocenili. De Bonov prijem podpira osebni razvoj. Učenci si lahko pridobijo pozitivno samopodobo, razvijajo sposobnosti učinkovitega usmerjanja pozornosti in reševanja problemov. Razvijanje spretnosti skupinskega dela je dobra priložnost za to, da se učenci že na

alne projekte (Eko šola, Unescov program). K učnim uram ustvarjalnega razmišljanja po de Bonovi metodi CoRT, namenjeni najmlajšim, je pritegnila učence iz petega in šestega razreda. Med njimi so otroci različnih intelektualnih zmožnosti, nadarjeni, pa tudi otroci s posebnimi potrebami. Od lanskega decembra so se srečevali dvakrat na teden po koncu šolskega pouka.

Spodbudno in sproščeno

Bil sem na eni od petindvajsetih učnih ur. Začela se je spodbudno, izredno sproščeno. Bila je drugačna od navadnih šolskih ur; podobna krožku, vendar ni bila interesna dejavnost. Učenci in učiteljica so sedeli na tleh. Žogali so se in se pogovarjali. Najprej so obnovili, kar so se naučili pri prejšnjih lekcijah. Naštevali so meni neznane kratic: PNZ, UVD, NCD, PPP, PN, AMI ... Pozneje so mi pojasnili njihov pomen. *Pozitivno, nega-*

rabljajo mladi misleci. Tablo so uporabili samo enkrat, ko je učiteljica nanjo napisala: *Naključna beseda*. Pojasnila mi je: »Skoraj nič ne pišem nanjo. Učencem ne predpisujemo, kaj naj napišejo. Pomembno je, da v skupini, v pogovoru vadimo tehnike na zanimivih življenjskih primerih, ki so jim blizu.«

Učenci so spoznavali in uporabljali koristen miselni pripomoček za snovanje idej, denimo za nove izdelke. Dobili so naključ-

ži izvirne zamisli. Fantastično bi bilo, če bi ljudje res lahko leteli od doma do šole.« Navdušilo ga je, ko so skupaj razpravljali o avtobusih z več sedeži, o letočih ljudeh in ribah, ki bi jim raznašale pošto in ob tem ugotavljali, kaj vse je tu pozitivno, negativno in zanimivo. Urška ima rada skupinsko delo. Pogreša ga pri rednem pouku.

Spoznal sem, da so otroci pri uri res uživali. Ure po koncu pouka so radi obiskovali. »So

temu dobujamo. Učitelj je pri tem izredno pomemben. Krepi mora njihovo radovednost, jim pomagati, da brez strahu izražajo svoje zamisli, predloge, rešitve, naj so te še tako nenaadne, nore. Ne sme zavračati in kritizirati njihovih idej. Ne sme jim vsiljevati svojih pogledov in ocenjevati, katera ideja je boljša ali slabša. Fantazija otrok mora imeti krila, a pogovor mora vendarle voditi tako, da ne razvodeni. Spodbujati jih mora, da izražajo svoja čustva. Stalno jih mora motivirati. Ni kaj, zelo zahtevno delo.

Navdušenje nad de Bonovim miselnim orodjem prenašajo otroci tudi na svoje starše. Všeč jim je, da jih lahko uporabljajo tudi za svoje potrebe. Psihologinja Tancerjeva si želi, da bi se de Bonove tehnike učinkovitega in ustvarjalnega razmišljanja v devetletki uveljavile kot izbirni predmet. Zato je v dogovoru z Ministrstvom za šolstvo in šport že pripravila osnutek učnega načrta. Kaj jo je spodbudilo k tako zavzetemu prizadevanju? Kot zunanjo opazovalko in strokovno delavko jo je zelo motilo, da šola daje velik poudarek podatkovnemu znanju, ki potem še hitro zastari. Hkrati pa šola pri učencih ne razvija miselnih strategij, meta spoznavnih tehnik. »Vse skozi sem pogrešala to orodje, ki ga je mogoče uporabiti po šolanju,« pove Tancerjeva.

Ne pozabimo na čustva

Pri testiranju nadarjenosti osnovnošolcev jo je presenetilo, da so devet- in desetletni otroci mnogo bolj ustvarjalni od štirinajstletnih sovrstnikov. »Z leti šolanja se pri mladih zmanjša sposobnost divergentnega (večsmernega) razmišljanja. Kako to?« V srednji šoli je še več pasivnega učenja, še več reproduciranja informacij. Razmere se

začetku šolanja naučijo strpnega odnosa do drugačnih pogledov, rešitev, a tudi do napak.

Medard Kržišnik

MEDARD KRŽIŠNIK

Svet zavoda
**VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA
FRAN MILČINSKI**
Valburga 5, 1216 SMLEDNIK

razpisuje delovno mesto

RAVNATELJA/RAVNATELJICE

Kandidat/-ka mora za imenovanje na funkcijo ravnatelja/-ice izpolnjevati splošne pogoje in posebne pogoje, skladno z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – 53. člen ZOFVI (Ur. l. RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 65/09 – popr. in 20/2011).

Kandidat/-ka mora imeti tudi uspešno končano izobraževanje (specialno pedagoško izobraževanje učiteljev ali vzgojiteljev otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti).

Kandidat/-ka mora imeti pedagoške, vodstvene, organizacijske in druge sposobnosti za uspešno vodenje zavoda.

Kandidati/-ke, ki bodo izpolnjevali razpisne pogoje, bodo povabljeni, da predstavijo program vodenja zavoda pedagoškim delavcem, staršem, ustanovitelju in svetu zavoda.

Izbrani/-a kandidat/-ka bo imenovan/-a za 5 let. Če bo izbran/-a kandidat/-ka, ki ni zaposlen/-a v Vzgojno-izobraževalnem zavodu Frana Milčinskega, Valburga 5, 1216 Smlednik, bo pogodba o zaposlitvi sklenjena z imenovanim/-o kandidatom/-ko za določen čas, to je čas trajanja mandata.

Predvideni začetek dela je 1. 1. 2012 oziroma skladno s soglasjem ministra k imenovanju.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev

- dokazila o izobrazbi, nazivu, opravljenem strokovnem izpitu v vzgoji in izobraževanju, delovnih izkušnjah v vzgoji in izobraževanju, opravljenem ravnateljskem izpitu;
- program vodenja zavoda;
- potrdilo, da ni bil/-a pravnomočno obsojen/-a zaradi naklepne kaznivnega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, na nepogojno kazen zapora v trajanju več kot šest mesecev;
- potrdilo, da ni bil/-a pravnomočno obsojen/-a zaradi kaznivnega dejanja zoper spolno nedotakljivost

in opisom dosedanjih delovnih izkušenj s kratkim življenjepisom pošljite v 10 dneh po objavi razpisa v zaprti ovojnici s pripisom ZA RAZPIS RAVNATELJA/-ICE – NE ODPIRAJ na naslov Svet zavoda Vzgojno-izobraževalnega zavoda Frana Milčinskega, Valburga 5, 1216 Smlednik.

Kandidati/-ke bodo prejeli/-e pisno obvestilo o izboru v zakonitem roku.

Mednarodna fakulteta
za družbene in poslovne študije
International School
for Social and Business Studies
Celje · Slovenija

Prijava v
septembru!

VODENJE IN KAKOVOST V IZOBRAŽEVANJU

magister managementa izobraževanja
podiplomski bolonjski magistrski študij

Diplomanti programa so usposobljeni za odgovorna delovna mesta na področju **izobraževanja**, kjer je **vodenje za učenje** ključno gibalno **kakovosti v izobraževanju**.

www.mfdps.si · info@mfdps.si · 03 / 425 82 40 · Mariborska cesta 7 · 3000 Celje